

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

טוראי יעקב אביאד ז"ל

בן שרה ויעיש

נולד בתימן

בתאריך בתרפ"ו, 1926

שרת בחיל הרגלים

נפל בעת שירותו

בתאריך י"א בתמוז תש"ח, 18/7/1948

נקבר בהר הרצל

אזור: א חלקה: 1 שורה: 1 קבר: 1

הותיר אלמנה, בן – יהודה, הורים, שני

אחים ושלוש אחיות

בן 22 בנפלו

קורות חיים

בן שרה ויעיש. נולד בשנת תרפ"ו (1926) בתימן ועלה לארץ עם משפחתו בשנת תש"ד (1943). המשפחה השתכנה בירושלים, בשכונת התימנים שערי פינה, בסמוך לשכונת בית ישראל ולא רחוק משכונת מאה שערים.

בשנת 1946 הצטרף יעקב לשורות ה"הגנה".

עם הכרזת המדינה, באייר תש"ח (מאי 1948), התגייס יעקב לצבא ההגנה לישראל. מלחמת העצמאות השתוללה זה מכבר בכל עוזה, ויעקב הוצב בפלוגה ב' של גדוד מוריה בחטיבת "עציוני", היא חטיבת "ירושלים", שפעלה במרחב העיר.

גדודו של יעקב היה מוצב בעמדות הגנה באזור נוטרדאם-מנדלבאום-שכונת פאגי, ועסק במשימות שעיקרן החזקת "הקו העירוני", אך גם ביצע פעולות בכוחות קטנים בכפרים הערביים נגד יחידות ערביות שהתכוונו לתקוף שכונות ויישובים.

אחד ממוקדי ההתלקחות המרכזיים והמסוכנים בירושלים היה אזור בתי מנדלבאום – בתים ששכנו בגבול שבין גוש השכונות היהודיות בצפון העיר לבין השכונות הערביות שבאזור. בסמוך לבתי מנדלבאום היה

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

ממוקם צומת כבישים חשוב שבו עברה הדרך להר הצופים, וכאן גם עבר אחד מצירי הפלישה של צבא ירדן (הלגיון הערבי) לירושלים. בשל חשיבותו של הצומת התחוללו במקום תקריות אש וקרבות רבים כבר בראשית המלחמה, לאחר החלטת האו"ם על חלוקת הארץ (כ"ט בנובמבר 1947). לוחמים רבים וגם לא מעט מתושבי האזור היהודים נהרגו באזור בתי מנדלבאום, רובם בהפגזות הערבים. כוחותינו הצליחו להחזיק בכמה בתים סמוכים, והפכו אותם לעמדות ישראליות.

ההפוגה הראשונה שהחלה ב-11 ביוני 1948 ונמשכה ארבעה שבועות, הביאה לשינוי של ממש בירושלים. ללוחמים ניתנה אפשרות לנוח, להתארגן ולהתאמן. "דרך בורמה", שנפתחה ערב ההפוגה, אפשרה להזרים לירושלים ציוד ואספקה בכמויות ניכרות. הגדודים צוידו בנשק אישי, ברובים ובמקלעים, ובכל גדוד הוקמה פלוגה מסייעת שחומשה במקלעים בינוניים ובמרגמות. כן הובאו שש מרגמות כבדות ושני תותחים, וכמות מספקת של תחמושת. כך, לקראת חידוש הצפוי של הקרבות, הייתה חטיבת "עציוני" מאורגנת ומצוידת היטב. מטה המחוז לא תכנן כל פעולה יזומה במרחב הצפוני של ירושלים, והכוונה הייתה להסתפק בהגנה.

עם פרוץ קרבות "עשרת ימים" ביולי 1948, ניסה הצבא הירדני להשתלט על בתי מנדלבאום, כדי להשיג מאחז בצפון העיר ולאיים על השכונות היהודיות בצפון ירושלים. שערי פינה, השכונה שבה התגוררה משפחתו של יעקב, הייתה אף היא נתונה בסכנה ממשית.

ב-9 ביולי תקף הלגיון בגזרת בית מנדלבאום בסיוע ארטילריה ושריוניות, ובשעות הערב הצליח לכבוש את הבית. תגבורת שהגיעה החלה בהתקפת נגד, וכבשה את הבית בחזרה. ב-12 ביולי פתחו הירדנים בהפגזה כבדה על הבתים, וארבעה ימים מאוחר יותר התקיפו רגלית וכבשו כמה מהעמדות הישראליות. לוחמי "עציוני" השיבו בהתקפות נגד, וכבשו שוב את הבתים. במשך ארבע יממות רצופות התחוללו באזור כמה מהקרבות הקשים שידעה ירושלים במלחמת העצמאות, כאשר העמדות והבתים מחליפים ידיים לסירוגין בכל יממה.

בלילה שבין 12 ל-13 ביולי תקף הלגיון שוב את בית מנדלבאום, אך נהדף. ב-16 ביולי נערכה התקפת נוספת, בסיוע הפגזה ארטילרית כבדה, ולאחר יום קרב נסוגו אנשינו ובשעות הערב נכנסו לשם אנשי הלגיון. בו בלילה נערכה התקפת נגד והבית חזר לידינו.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

ב-17 בחודש הייתה אמורה להיכנס לתוקפה ההפוגה השנייה בגזרת ירושלים, אך היא לא כובדה. הקרבות על בית מנדלבאום הגיעו לשיאם ביום י"א בתמוז תש"ח (18.7.1948) בשעות אחר הצהריים הצליחו חיילי הלגיון להשתלט על חלק מהבניין ופוצצו את מחציתו.

בעקבות הפיצוץ עזבו אנשינו את חלקו השני של הבית. התקפת הנגד החלה לקראת ערב, אז הצליחו כוחותינו לכבוש שוב את הבניין, והוא נותר בידינו עם כניסת ההפוגה לתוקפה, למחרת היום, 19 ביולי. טוראי יעקב אביאד שעמד על משמרתו היה בין הלוחמים שנפגעו בהתקפה זו, ונראה שנקבר תחת ההריסות. גופתו לא נמצאה והוא הוכרז נעדר.

בקרבות על בית מנדלבאום נפלו באותו יום כחמישה-עשר לוחמי צה"ל. הירדנים נבלמו, ונסוגו לעמדותיהם הקודמות. גם בתקופת ההפוגה השנייה היה האזור רווי אש, אך כאן נקבע קו החזית החדש שבין ישראל לירדן, שלאחר מכן זכה לכינוי "קו הגבול העירוני בירושלים". מאוחר יותר נפתח באזור זה המעבר הרשמי היחידי בין ישראל לירדן ונותר על כנו עד מלחמת ששת הימים. כיום נקרא המקום "כיכר פיקוד מרכז", והוא אחד מצירי התנועה ההומים שבלב הבירה המאוחדת.

יעקב היה בן עשרים ושתיים בנופלו. הוא הניח אחריו אלמנה, בן – יהודה, הורים, שני אחים ושלוש אחיות. שישים ואחת שנים נחשב לחלל שמקום קבורתו לא נודע. בשנת 2009 הובילה חקירת אית"ן – הענף לאיתור נעדרים בצה"ל – למציאת מקום קבורתו בבית הקברות הצבאי בהר הרצל.